

Az országgyűlési képviselő mentelmi joga több, egymást követő ciklusra történő megválasztása esetén folyamatosan fennáll egészen a képviselő megbízatása megszűnéséig, tehát addig vele szemben nem folytatható büntetőeljárás, ezért az elévülés nyugszik [1978. évi IV. tv. 35. § (3) bek.; Be. 551. §, 552. §].

- [1] A törvényszék a 2013. december 17. napján tartott tárgyaláson meghozott és kihirdetett ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki személyes adattal visszaélés bűntettének kísérletében [1978. évi IV. tv. (a továbbiakban: korábbi Btk.) 177/A. § (1) bek. a) pont, (2) bek. I. fordulat]. Ezért őt 1 évre próbára bocsátotta és kötelezte a bűnügyi költség megfizetésére.
- [2] A kétirányú fellebbezések alapján eljáró ítélőtábla a 2014. szeptember 22. napján tartott nyilvános ülés alapján 2014. szeptember 26. napján meghozott és kihirdetett végzésével helybenhagyta az elsőfokú ítéletet.
- [3] A bíróság jogerős ügydöntő határozata (alapítélet) ellen a terhelt védője nyújtott be – utóbbi észrevételével kiegészített - felülvizsgálati indítványt.
- [4] Az indítvány – többek között – a büntethetőség elévülésére hivatkozott. Ezt azzal indokolta, hogy az Országgyűlés működésének befejeztével a képviselő megbízatása megszűnik [Alkotmány (1949. évi XX. tv.) 20/A. § (1) bek. a) pont]. Ezen nem változtat az a tény sem, ha esetleg újra megválasztják ugyanazt a képviselőt. Nem tévesztendő össze az Országgyűlés közjogi folytonossága a képviselő megbízatásának időtartamával. Ezt támasztja alá a 7/1997. (II.28.) AB határozat, miszerint a képviselő feltételes eljárási mentessége a képviselői megbízatás idejére szól. A képviselői megbízatásának megszűnésével a mentelmi joga is megszűnik. A további mentesség fenntartása csak abban az esetben illeti meg, ha az új összetételű, döntésre jogosult Országgyűlés a mentesség fenntartásáról hoz határozatot.
- [5] A védő szerint téves az alapügyben eljáró bíróságoknak az az álláspontja, hogy az Országgyűlés folytonossága egyben az újra megválasztott képviselő mandátumának a folytonosságát is jelenti. Ha ez így lenne, az újból megválasztott képviselőnek esküt sem kellene tennie. Az is téves álláspont, hogy az első ciklus befejezését követően a nyomozó hatóságnak nyomozási cselekményt nem kellett volna végeznie azért, hogy az elévülés ne következzen be.
- [6] A védő összegzése az, hogy a terhelt „mentelmi joga fenntartásának hatálya 2006. április 9-én (a választások első fordulójának napja) megszűnt, és ezért – miután a terhelt tekintetében

nyomozási cselekményt nem végeztek, a vádhatóság a mentelmi joggal kapcsolatos ügyészi indítványt nem terjesztett elő – az elévülés 2009. április 9-én bekövetkezett”.

- [7] A terheltet ugyan ismételt országgyűlési képviselővé választották, de az újonnan megalakult Országgyűlés nem hozott határozatot a mentelmi jog fenntartásáról, ezért büntethetősége elévülés miatt megszűnt.
- [8] A Legfőbb Ügyészség szerint mindenben helytálló az alapügyben eljáró bíróságok érvelése az elévülés kérdésében. A terhelt 2002-től 2006-ig, majd 2006-tól 2010-ig folyamatosan volt országgyűlési képviselő, így képviselői mandátuma az újraválasztása következtében ténylegesen nem szűnt meg. Az elévülés határidejébe nem számít be a fel nem függesztett mentelmi jog tartama.
- [9] A védő az észrevételében az indítványát változatlanul fenntartotta.
- [10] A Kúria az ügyben a Be. 424. §-ának (2) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott.
- [11] A védő a felszólalásában a felülvizsgálati indítványában és a Legfőbb Ügyészség álláspontjára tett észrevételében foglaltakat fenntartotta.
- [12] A Legfőbb Ügyészség képviselője az elévülés körében megismételte, és kiegészítette az átiratában foglalt érvelést. A korábban már megjelölt törvényhelyek alapján leszögezte, hogy azt a következtetést lehet levonni, hogy a két egymást követő ciklusban újraválasztott országgyűlési képviselőként a terhelt mentelmi joga folyamatos volt. Ezalatt egyetlen egy olyan nap sem volt, amikor a mentelmi joga ne állt volna fenn.
- [13] A korábbi Btk. szerint ezalatt az elévülés nyugodott, és az 1/2013. számú büntető kollégiumi vélemény is kimondja, hogy a mentelmi jog fennállása alatt a feljelentett vagy a bűncselekmény gyanújával terhelt személy ellen nem folyhat büntetőeljárás. A mentelmi jog megszűnése után érvényesítheti az állam a büntetőjogi igényét.
- [14] Az Országgyűlés egy ízben már úgy döntött, hogy a terhelt mentelmi jogát nem függeszti fel. Ez értelemszerűen azt is jelentette, hogy amíg a terheltet a mentelmi joga védte, addig vele szemben nem lehetett lefolytatni a büntetőeljárás. A védői érvelés elfogadása esetén minden Országgyűlés gyakorlatilag a saját ciklusára nézve határozhatja a mentelmi jog felfüggesztése tárgyában.
- [15] A Be. 552. §-ának (2) bekezdése szerint, ha az indítványt a mentelmi jog felfüggesztésére jogosult elutasította, akkor az eljárást meg kell szüntetni. A helyes eljárási megoldás tehát az, hogy nemleges döntés esetén az eljárást meg kell szüntetni, folytatására nincsen mód. Az eljárási törvény nem ad lehetőséget arra, hogy a legfőbb ügyész a mentelmi jog felfüggesztésére irányuló indítványt tegyen akkor, amikor az eljárás meg van szüntetve.

- [16] A Kúria azt állapította meg, hogy a védő felülvizsgálati indítványa nem alapos.
- [17] A védő szerint az országgyűlési képviselő terhelt mentelmi joga a 2002-2006-os parlamenti ciklus végén megszűnt, s ezután az elévülési idő elteltével a büntethetősége elévült.
- [18] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjának 3. fordulata alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor.
- [19] A Kúria abból indult ki, hogy az elévülés figyelmen kívül hagyásával az érdemi ügydöntő határozat meghozatala anyagi jogi, míg az elévülés téves megállapítása alapján az eljárás téves megszüntetése eljárásjogi szabálysértés (EBH 2014.B.21.I.).
- [20] A védő az elévülés figyelmen kívül hagyását sérelmezi, vagyis azt állítja, hogy a büntető anyagi jog szabályának megsértésével történt meg a terhelt bűnösségének a kimondása. Ily módon nem az általa megjelölt Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja (közelebbről annak 2. fordulata), hanem a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjának 3. fordulata a felülvizsgálati indítvány jogszabályi alapja.
- [21] A 2012. április 20. napja előtt – így az elkövetés idején (2004. március 30. – 2004. október 3.) is – hatályban volt Alkotmány (az 1949. évi XX. tv.) szerint:
- [22] az országgyűlési képviselőt – az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló törvényben szabályozottak szerint – mentelmi jog illeti meg [20. § (3) bek.];
- [23] az országgyűlési képviselő megbízatása megszűnik az Országgyűlés működésének befejezésével [20/A. § (1) bek. a) pont];
- [24] az Országgyűlés megbízatása az alakuló ülésével kezdődik [28. § (1) bek.] és
- [25] az Országgyűlés működése az új Országgyűlés alakuló üléséig tart [28. § (7) bek.].
- [26] Az ugyancsak 2012. április 20. napja előtt hatályban volt, az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvény (a forrásokban: Kt. vagy Kjt.) szabályozásában:
- [27] – a képviselő és a volt képviselő bíróság vagy más hatóság előtt nem vonható felelősségre leadott szavazata, továbbá a megbízatásának gyakorlása során általa közölt tény vagy vélemény miatt; ez a mentesség nem vonatkozik az államtitoksértésre, a rágalmazásra és a becsületsértésre, valamint a képviselők polgári jogi felelősségére (4. §);
- [28] – a képviselőt csak tettenérés esetén lehet őrizetbe venni, és ellene csak az Országgyűlés előzetes hozzájárulásával lehet büntetőeljárást, valamint szabálysértési eljárást indítani, vagy folytatni, továbbá büntető eljárásjogi kényszerintézkedést alkalmazni [5. § (1) bek.];
- [29] a mentelmi jog felfüggesztéséről az Országgyűlés határoz [5. § (6) bek.];
- [30] – a mentelmi jog a képviselőt a megválasztása napjától illeti meg [7. § (1) bek.], a

képviselőválasztáson jelöltként igazolt személyt az 5. §-ban szabályozott mentelmi jog szempontjából úgy kell tekinteni, mintha képviselő lenne azzal, hogy mentelmi jogának felfüggesztéséről az Országos Választási Bizottság határoz [7. § (2) bek.].

- [31] Mindebből egyértelmű, hogy az országgyűlési képviselőt – már a jelöltkénti igazolásától – mentelmi jog illeti meg, és megválasztása esetén megbízatása az Országgyűlés működésének befejeztéig, illetőleg az új Országgyűlés alakuló üléséig tart, ezután pedig megszűnik.
- [32] A terhelt mentelmi jogát az Országgyűlés határozatával nem függesztette fel. Ez a döntés a terhelt felelősségre vonásának a büntetőeljáráson kívül eső feltétele, jogszerűsége a büntetőeljárásban nem vizsgálható (EBH 2002.737.I.).
- [33] A terhelt 1994. június 28-tól négy cikluson át volt országgyűlési képviselő. A harmadik ciklusa 2002. május 15. és 2006. május 16. napjai közé esett, az új Országgyűlés 2006. május 16-án alakult meg. A negyedik ciklusa 2006. május 16. és 2010. május 14. napjai közé esett, az új Országgyűlés 2010. május 14-én alakult meg.
- [34] A kérdés tehát az, hogy mikor szűnt meg a terhelt mentelmi joga, ha országgyűlési képviselői megbízatása 2006. május 16-án megszűnt ugyan, de újraválasztásával 2006. május 16-án ismét országgyűlési képviselővé vált, és képviselői státusza 2010. május 14-én úgy szűnt meg, hogy azt újabb képviselői megbízatás már nem követte.
- [35] A védő szerint a 2006. május 16-án megalakult új Országgyűlésnek is – természetesen legfőbb ügyészi előterjesztés alapján – határoznia kellett volna a mentelmi jog tárgyában ahhoz, hogy a terhelt mentelmi joga esetlegesen fennmaradjon.
- [36] Az alapügyben eljáró bíróságok azt állapították meg, hogy a terhelt képviselői megbízatása 2004. október 3. és 2010. május 14. között folytonos, folyamatos volt. A képviselői mandátuma 2010. május 14-én szűnt meg, így a nyomozás folytatásának 2010. június 15-én történt elrendelése mellett a büntethetőség nem évült el. A Legfőbb Ügyészség is ezt az álláspontot képviselte.
- [37] A Kúria – eltérően a védő érvelésétől – az alapügyben eljáró bíróságok álláspontját és a Legfőbb Ügyészség vonatkozó indítványát helyesnek találta.
- [38] Az országgyűlési képviselő háborítatlan és befolyásmentes tevékenységét biztosítani hivatott mentelmi jog tartalma kettős.
- [39] Korábbi megközelítéssel: „Az országgyűlési tag sérthetlensége két irányban jut gyakorlati érvényre, ti. 1. hogy amit az országgyűlési tag, mint olyan, a házban és a házon kívül mond vagy tesz, azért csak az országgyűlés, és pedig annak azon háza által, vonathatik feleletre, amelyhez tartozik; 2. hogy amit az országgyűlési tag nem olyan, és nem törvényhozói

hívatasának gyakorlása közben mond vagy tesz, azért csak a ház engedelmével állíttathatik bíró elé, csak a ház engedelmével zárathatik el.” (az Országgyűlés 1867. november 18-i házhatározata).

- [40] A későbbiekben a mentelmi jog körülírása úgy stabilizálódott, hogy az magában foglalja egyrészt a parlamenti szólásszabadság kapcsán a felelőtlenséget (más megfogalmazással: felelősségmentességet – immunitás), másrészt a sérthetlenséget (inviolabilitás). Ez a napjainkban uralkodó jogirodalmi és alkotmánybíróági fogalom-meghatározás lényege.
- [41] „A mentelmi jog ugyan a képviselő személyes jogaként jelenik meg, e jogával a képviselő mégsem rendelkezhet, mentelmi jogáról a képviselő – a szabálysértési eljárás kivételével – nem mondhat le, mentelmi jogára az eljárás során hivatkoznia kell. A mentelmi jog feletti rendelkezés, a mentelmi jog felfüggesztése – a sérthetlenség körében, ahol erre a Kjt. lehetőséget ad – a parlament joga.” (65/1992. (XII. 17.) AB határozat ind. III.; 34/2004. (IX. 28.) AB határozat ind. IV.2.).
- [42] A védő által hivatkozott 7/1997. (II.28.) AB határozat – a Kt. hajdani törvényhelyeire utalva – leszögezte:
- [43] – a Kt. 2. §-ában meghatározott „felelősségmentesség a képviselőnek a képviselői minőségében végzett munkájára vonatkozik. Ez a jog a képviselőt és a volt képviselőt egyaránt megilleti, tehát az – a megállapított kivételek mellett – feltétlen és örök mentességet biztosít”;
- [44] – a „Kt. 3. § (1) bekezdésében foglalt sérthetlenség feltételes eljárási mentességet jelent a képviselő részére. Ez a jog a Kt. 5. § (2) bekezdése értelmében a képviselőjelöltet is megilleti. A sérthetlenség joga tehát a volt képviselőt nem illeti meg, az csak a képviselő-jelöltség és a képviselői megbízatás időtartama alatt áll fenn. A Kt. a mentelmi jog fennállására, illetve megszűnésére külön szabályt nem állapít meg, de az a 2. §-ból és 3. § (1) bekezdésében foglalt előírásokból következik. A képviselőnek a Kt. 3. §-ában meghatározott feltételes eljárási mentessége a képviselői megbízatás idejére szól. A képviselői megbízatás megszűnéséről pedig az Alkotmány idézett 20/A. § (1) bekezdése rendelkezik”.
- [45] Ebből kitűnően az Alkotmánybíróság a képviselői mentelmi jogot, illetőleg annak a feltételes eljárási mentességet biztosító elemét szigorúan a képviselői megbízatás idejéhez köti.
- [46] A Kúria jogelődje, a Legfelsőbb Bíróság a BH 1999.51. szám alatt közzétett döntésében a 7/1997. (II.28.) AB határozatra hivatkozással ekként fogalmazott: „a terhelt képviselői

megbízatása az Országgyűlés működésének befejezésével megszűnt; megszűnt a mentelmi jogának a részét képező sérthetlensége is”.

- [47] Az Alkotmány rendelkezése alapján tehát – az eleve négy évre szóló – képviselői megbízatás az Országgyűlés működésének befejeztével megszűnik. Ebből következően értelemszerűen megszűnik a képviselői megbízásból fakadó mindennemű jog és kötelezettség, s így az Országgyűlés által az adott ciklusban a képviselőnek nyújtott feltételes eljárási mentesség is.
- [48] Ez azonban nem jelenti azt, hogy ha a volt képviselő – ténylegesen a képviselő-jelöltkénti igazolásától kezdve – ismételt és ugyancsak négy évre szóló megválasztását követően az újonnan megalakuló Országgyűlés képviselőjévé válik, akkor ne volna továbbra is mentelmi joga. Az új mentelmi jog ipso iure (a jog rendelkezéséből kifolyólag, minden további jogi aktus nélkül) illeti meg – előbb a képviselő-jelöltet, majd megválasztása esetén – az országgyűlési képviselőt. Téves tehát a kérdés olyan beállítása, hogy az újabb mentelmi jog érvényesüléséhez szükség volna újabb legfőbb ügyészi előterjesztés alapján meghozott újabb országgyűlési határozatra a mentelmi jog ismételt fenntartásáról.
- [49] A mentelmi jogot biztosító – fentebb részletezett – jogszabályi rendelkezések mellett erre vonatkozó előírást nem tartalmaz sem az Alkotmány, sem az 1990. évi LV. törvény. Következésképpen az újabb mandátum újabb négy évre, pontosabban a következő Országgyűlés alakuló üléséig mentelmi jogot, s ennek részeként feltételes eljárási mentességet biztosít az országgyűlési képviselőnek.
- [50] Ebben a szabályozási környezetben nincs törvényes alapja annak, hogy az új Országgyűlés megalakulását követően ugyanabból a ténybeli alaphoz kiindulva a legfőbb ügyész újabb előterjesztést tegyen, és az Országgyűlés ismételten állást foglaljon az országgyűlési képviselő mentelmi jogáról. Egy újabb előterjesztés alapját kizárólag direkt, pozitív jogszabályi rendelkezés képezhetné. Az adott szabályozási rendszerben az egyik ciklust követően a másik ciklusra ismét megválasztott országgyűlési képviselő mentelmi joga, s ennek részeként feltételes eljárási mentessége akár az adott bűncselekmény büntethetőségének – főszabály szerinti – elévülési idején is túl nyúlhat, ennek azonban – az elévülés nyugvására vonatkozó rendelkezésekre figyelemmel – a cselekmény elévülése szempontjából nincs jelentősége.
- [51] Összegezve: A terhelt országgyűlési képviselői megbízatása, s így mentelmi joga, és annak részeként a feltételes eljárási mentessége – miután újraválasztásával 2006. május 16-án ismét országgyűlési képviselővé vált – 2010. május 14-én szűnt meg.

- [52] A Legfőbb Ügyészség képviselője a nyilvános ülésen helytállóan hívta fel az 1/2013. (V. 8.) BK véleményt. E vélemény ugyan a magánvádas és pótmagánvádas ügyekre fogalmazódott, ám – megfelelő alkalmazás mellett – kétségtelenül irányadó a közvádas büntetőügyekre is. Az ugyanis általános érvényű megállapítás, hogy „A mentelmi jog személyhez kötött, fennállása alatt a feljelentett, vagy a bűncselekmény gyanújával terhelt személy ellen nem folyhat büntetőeljárás” (az indokolás 2. pont); valamint „A mentelmi jog felfüggesztése előtt azonban nem rendelhető el a feljelentett személyének kiléte ismeretében nyomozás” (indokolás 3. pont) – márpedig egy országgyűlési képviselő tekintetében értelemszerűen nem lehet a feljelentett személy kiléte ismeretlen.
- [53] Az sem vitás, hogy a Be. 552. §-a (2) bekezdésének 1. mondata alapján, ha az indítványt a mentelmi jog felfüggesztésére jogosult elutasította, az eljárást meg kell szüntetni. E bekezdés 2. mondata pedig előírja, hogy amennyiben törvény eltérően nem rendelkezik – és eltérő rendelkezés nincs –, az eljárás ilyen okból történő megszüntetése nem akadályozza annak, hogy a személyes mentesség megszűnését követően a büntetőeljárást lefolytassák.
- [54] Ilyen szabályozás mellett nem volt törvényes lehetőség az újabb országgyűlési ciklusban a terhelttel szemben a büntetőeljárás folytatására, de még arra sem, hogy a legfőbb ügyész újólág „kikérje” a terheltet az új Országgyűléstől.
- [55] Mindezek alapján a Kúria azt állapította meg, hogy a terhelt terhére a jogerős ítéletben megállapított bűncselekmény büntethetőségének elévülése nem következett be.
- [56] A kifejtettek folytán a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatot - a Be. 426. §-a alapján - hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv. II. 698/2015.)